

Намаляване и контрол на шума

Премахването или намаляването на прекомерният шум при работа е не само законово задължение за работодателите, но е и от икономически интерес за организацията. Колкото е по-безопасна и по-здравословна работната среда, толкова възможността за поява на скъпо струващи отсъствия от работа, злополуки и непълноценна работа е по-малка. Настоящият лист-факти излага основните стъпки, които би трябвало да се предприемат за намаляване и контролиране на шума.

Стъпки към успеха

Шумът може да е проблема на много работни места, не само на строителните площадки и във фабриките, но навсякъде – от фермите до баровете, от училищата до концертните зали. Каквото и да е работното място, има три ключови стъпки за предотвратяване увреждане на работещите:

- оценка на риска;
- на база на оценката, предприемане на стъпки за превенция и за контролиране на рисковете;
- редовен мониторинг и преглед на ефективността на прилаганите мерки.

Оценка на рисковете

Степента и вида на оценката зависи от обхвата и разпространението на проблема на работното място, но трябва да се вземат предвид всички рискове, вследствие от шума. Например, начинът, по който шумът може да увеличи риска от злополуки в една фабрика, трябва да бъде взет предвид заедно с риска от загубата на слух, предизвикана от шум.

Ключови моменти при оценката на риска

- Установете различните рискове, свързани с шума, във вашата организация. Например:
 - Изложени ли са някои от работещите на силни шумове с потенциален риск от загуба на слух, предизвикана от шум?

- Присъстват ли опасни вещества, които могат да увеличат риска от увреждане на слуха?
- Шумът при някои работни операции затруднява ли комуникацията, увеличавайки риска от злополуки?
- Естеството на шума допринася ли за стреса при работа в организацията Ви?
- Вземете предвид кой и как може да бъде увреден, включително временния и нещатен персонал, както и работещите от специфични рискови групи като напр. бременни жени.
- Оценете вече прилаганите мерки за контролиране нивото на шума и решете какви по-нататъшни действия трябва да се предприемат.
- Запишете всички получени резултати и ги споделете с работещите и техни представители.

Предприемете мерки за превенция или за контролиране на рисковете

Съществува йерархия на мерките за контрол, които трябва да се следват за да се осигури здравето и безопасността на работещите:

- премахване източниците на шум;
- контролиране на шума при източника му;
- колективни мерки за контрол чрез организацията и разположението на работното място;
- лични предпазни средства.

Премахнете източника на шум

Премахването на източника на шум е най-ефективният начин за превенция на рисковете за работещите и винаги трябва да се взема предвид при планирането на ново работно оборудване или работни места. Политиката на закупуване на „безшумно или тихо“ оборудване обикновено е икономически най-ефективният начин за превенция или контрол на шума. Няколко държави-членки имат бази от данни, които подпомагат предприятията при избора на работно оборудване.

Контролиране на шума при източника

Намаляването на шума при източника, или по трасето му, трябва да е в центъра на програмите за управление на шума, като се взема предвид проектирането и поддържането както на оборудването, така и на работното място.

Това може да се постигне с редица инженерни решения, включващи:

- изолиране на източника посредством разполагане, ограждане или гасене на вибрациите чрез използване на метални или въздушни ресори или еластични опори;
- намаляване при източника или по трасето, като се използват ограждания, прегради или шумозаглушители на изпускателите, или чрез намаляване на скоростта на рязане, вентилиране или на динамичното въздействие;
- замяна или промяна на машините – включително използване на лентови задвижвания вместо по-шумните верижни такива, или на електрически инструменти вместо пневматични;

- ☑ използване на "по-тихи" материали – като гумени облицовки за резервоари, транспортъри и вибратори;
- ☑ намаляване на действащия шум („анти-шум“) при определени обстоятелства;
- ☑ извършване на профилактика: при износване на детайли и възли нивото на шум може да се промени.

Колективни мерки за контрол

Там, където шумът не може да бъде задоволително контролиран при източника, трябва да се предприемат допълнителни стъпки за намаляване експозицията на работещите на шум. Те могат да обхващат промени в:

- ☑ работното място – поглъщането на звука в дадена стая (напр. звукопоглъщащ таван) може да има значителен ефект за намаляване експозицията на работещия на шум;
- ☑ организацията на работата (напр. използване на методи на работа, позволяващи по-малка експозиция на шум); и
- ☑ работното оборудване – това как и къде е инсталирано работното оборудване може да бъде от голямо значение за експозицията на шум на работещите.

Всяка мярка за контрол на шума трябва да бъде съобразена с принципите на ергономията. Когато мерки за контрол на шума затрудняват работещите да изпълняват възложената им работа, те могат да се изменят или в краен случай премахват, което ги прави неефективни.

Лични предпазни средства

Личните предпазни средства (ЛПС), като напр. външни антифони и запушалки за уши, трябва да се използват само в краен случай, след като са били изчерпани всички други усилия за елиминиране или намаляване на шума при източника. При използването на лични предпазни средства трябва да се вземат предвид въпроси като:

- ☑ уверяване, че избраните лични предпазни средства са подходящи за типа и продължителността на шума – те трябва да са съвместими и с други предпазни средства;
- ☑ работещите трябва да имат избор на подходяща защита на слуха, така че да изберат най-удобното решение;
- ☑ много от работещите (напр. шофьори, полицаи, пилоти, видео оператори) се нуждаят от слушалки или наушници за комуникиране, които често притежават и активно шумо-заглушаване, за да се осигури ясна комуникация и намаляване до минимум на рисковете от злополуки;
- ☑ личните предпазни средства трябва да се съхраняват и поддържат правилно; и
- ☑ трябва да се правят обучения относно необходимостта от лични предпазни средства, как те трябва да се използват и как да се съхраняват и поддържат.

Информация и обучение

Работещите трябва да получават информация и обучение, които да им помогнат да разбират и да се справят с рисковете, свързани с шума. То трябва да обхваща:

- ☑ срещаните рискове и предприетите мерки за тяхното елиминиране или намаляване;
- ☑ резултатите от оценката на риска и евентуалните измервания на шума, включително обяснения на тяхната значимост;
- ☑ мерки за контролиране на шума и предпазване на слуха, включително ЛПС;
- ☑ защо и как да откриваме и съобщаваме за признаци за увреждане на слуха;

- ☑ кога работещите имат право на медицинско наблюдение и какви са неговите цели.

Редовен мониторинг на рисковете и контролиране на мерките

Работодателите трябва редовно да проверяват дали въведените мерки за превенция или контролиране на шума са все още ефективни. В зависимост от експозицията им на шум, работещите имат право на подходящо медицинско наблюдение. Там, където се осъществява такова наблюдение, резултатите от него трябва да се съхраняват, а информацията да се предоставя на работодателите. Придобитите знания от наблюдението трябва да се ползват при преразглеждане на рисковете и мерките за контрол.

Участие на работещите

Консултирането на работната сила е законово изискване, което помага да се осигури ангажирането на работещите с процедурите за безопасност и здраве при работа и усъвършенстването на тези процедури. Използването на знанията им помага да се осигури, че опасностите се откриват правилно и се прилагат работещи решения. Представителите на работещите играят важна роля в този процес. Преди въвеждането на нови технологии или продукти трябва да се взема предвид и мнението на работещите.

Законодателство

През 2003г. беше приета Директива 2003/10/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета за минималните изисквания за здраве и безопасност при експозиция на работещите на рискове, свързани с физични агенти (шум). Тази Директива трябва да бъде въведена в националните законодателства на всяка държава-членка преди 15 февруари 2006⁽¹⁾.

Член 5 (1) от Директивата изисква, държейки сметка за техническия прогрес и наличните мерки за контрол на риска при източника му, "рисковете, възникващи от излагането на шум да бъдат елиминирани при техния източник, или да са намалени до минимум." Директивата въвежда също така нова гранична стойност за дневна експозиция – 87 dB (A).

(¹) Заменя Директива 86/188/ЕО.

Допълнителна информация

Настоящият лист-факти е част от кампанията за Европейската седмица по безопасност и здраве при работа 2005. Допълнителни листи-факти и информация за шума могат да се намерят на адрес: <http://ew2005.osha.eu.int>
Сайтът на Българската фокусна точка на Европейската агенция е на адрес: <http://osha.mlsp.government.bg>
Законодателството на ЕС за безопасност и здраве при работа е "онлайн" на адрес <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа

Гран Виа, 33, Е-48009 Билбао, Испания
Тел. (34) 944 79 43 60, факс (34) 944 79 43 83
E-mail: information@osha.eu.int

© Европейска агенция за безопасност и здраве при работа. Възпроизвеждането е разрешено при цитиране на източника. Отпечатано в България, 2005 г.

